

УДК 331.101.262:342.1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ПРОЦЕСУ БЕЗПЕКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Дем'яненко Аліна Анатоліївна, аспірант, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — Узагальнено та визначено основні підходи сутності інформаційно-аналітичного забезпечення з метою розширення уявлення про зміст, особливості формування аналітичного забезпечення та сфери його застосування. Проведене дослідження понятійного апарату аналітичного забезпечення дало змогу сформулювати визначення системи аналітичного забезпечення для задоволення потреб в оцінюванні безпеки людського розвитку.

Ключові слова — аналітичне забезпечення, інформаційно-аналітичне забезпечення, оцінювання, безпека людського розвитку.

Процес безпеки людського розвитку динамічний, а процедура оцінювання вимагає наявності великої кількості даних та відомостей, їх постійного оновлення з метою комплексного визначення рівня безпеки людського розвитку, враховуючи його проблемні аспекти, пріоритети формування, виявлення перспективних напрямів розвитку та подальшого моніторингу стану. Вивчення питання належного аналітичного забезпечення стає необхідним при проведенні безперервного комплексного ефективного оцінювання безпеки людського розвитку та його аспектів.

Результати опрацювання наукових джерел свідчать, що досі не сформовано єдиного погляду щодо визначення поняття аналітичного забезпечення оцінювання процесу, що можна пояснити відсутністю достатньо глибокого розуміння та чіткого уявлення про необхідність та переваги формування системи аналітичного забезпечення для потреб оцінювання. Натомість, виявлено тенденцію широкого використання науковцями поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення».

На нашу думку доцільно дослідити сутність суміжного поняття, що дозволить розширити уявлення про зміст, особливості формування аналітичного забезпечення та сфери застосування для задоволення потреб в оцінюванні, управлінні та прийнятті рішень.

Огляд існуючих трактувань сутності інформаційно-аналітичного забезпечення дозволяє авторові виділити процесний і системний підходи розуміння досліджуваного поняття.

В рамках процесного підходу О. В. Пархоменко інформаційно-аналітичне забезпечення визначає як «процес створення умов і підтримки відповідних організаційно-функціональних характеристик системи управління» [5, с. 8]. Автор пояснює, що інформаційно-аналітичний процес містить поєднання інформації, засобів та методів аналітичної обробки цієї інформації, а також знань і умінь фахівців, що забезпечують реалізацію процесу. Але на наш погляд, дане тлумачення не дає змоги виділити окремо місце інформаційної та аналітичної складової.

Натомість Н. В. Зачосова та І. В. Горяківська, пояснюючи систему інформаційно-аналітичного забезпечення, розглядають її через призму безпеки та оцінювання його рівня, а саме як «...поетапний процес збору, накопичення, обробки та передачі отриманої інформації зацікавленим суб'єктам, метою якого є сприяння захищеності від впливу зовнішніх та внутрішніх небезпек і загроз» [3].

В. Ю. Степанов наголошує, що інформаційно-аналітичне забезпечення являє собою систему, «...складну, інтегровану, багаторівневу, ієрархічно організовану систему, призначену для підтримки ефективного управління на основі комплексів організаційно-адміністративних і економіко-математичних методів, а також сучасних інформаційних

технологій» [8]. Подібне визначення надає І. В. Рейтерович, дане поняття визначає як «взаємозалежну та відповідним чином сформовану сукупність організаційних, правових, інформаційних, методичних, програмно-технічних компонентів, що забезпечує необхідну якість прийнятих управлінських рішень за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій» [7, с. 299].

Варто звернути увагу, що переважна більшість науковців, які досліджують проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення розглядають поняття як елемент підтримки системи управління та прийняття рішень, тобто формування інформаційно-аналітичного забезпечення сприяє задоволенню потреб управління і прийняття рішень.

Отже, провівши ретельний аналіз визначень поняття інформаційно-аналітичного забезпечення, запропонованих різними авторами, наголошуємо на їх неоднорідності, важкості чіткого виокремлення аналітичної складової у дефініції інформаційно-аналітичного забезпечення. Таким чином, для розуміння сутності та змісту аналітичного забезпечення необхідно з'ясувати етимологічну природу поняття, та розглянути його з позиції безпеки людського розвитку для задоволення потреб в його оцінюванні.

Поняття «аналітичний» походить від слова «аналіз», яке в перекладі з грецької мови означає «розклад», «розкладання», «розчленування» [2, с. 70]. Згідно Академічному тлумачному словнику української мови «аналіз» має два значення: 1) метод наукового дослідження предметів, явищ та ін. шляхом розкладу, розчленування їх у думці на складові частини; протилежне синтез; 2) визначення складу і властивостей якої-небудь речовини, дослідження їх [1, с. 41].

Але на нашу думку, щоб найбільш повно сформулювати основний зміст робочого поняття, проаналізуємо похідне поняття від аналізу – «аналітика». Відповідно до визначення у тлумачному словнику аналітикою (від грецького *analytikē* – мистецтво аналізу) є «частина логіки, яка розглядає вчення про аналіз» [9]. Також згідно з вченням Аристотеля аналітика процес розкладання логічного ми-

слення на прості елементи та перехід до складніших форм мислення. Таким же чином Кант пояснює аналітику як «розкладання людської пізнавальної здатності» [9]. Але таке трактування досить широке і не дає змоги відобразити головну мету такого «розкладання». Досліджуючи сутність даного поняття, погоджуємось із визначенням, запропонованим сучасним науковцем О. І. Павловим, який під аналітикою розуміє процес розв'язання наукових і практичних проблем шляхом отримання нових знань із застосуванням аналітичних методів [6].

Поняття забезпечення достатньо широко використовується у всіх сферах життєдіяльності людини, а в економічній, під забезпеченням слід розуміти сукупність певних умов, заходів і засобів, що сприятимуть нормальному перебігу економічних процесів, а також реалізації програм, проектів, та підтримання стабільного функціонування економічної системи в цілому та її об'єктів.

Проведене дослідження понятійного апарату дає змогу визначити окремо сутність понять «аналітика» та «забезпечення», але дати визначення аналітичному забезпеченню дуже складно, тому що межі сфер його використання розмиті. Оскільки потужне аналітичне забезпечення необхідне і для формування методичного підходу оцінювання безпеки людського розвитку, і для розрахунку інтегрального показника для встановлення його рівня (безпосередньо проведення оцінки безпеки людського розвитку), і для прогнозування найбільш реалістичного варіанту та аналітичного відтворення прогнозного рівня безпеки людського розвитку з можливістю передбачення реалізації сукупності першочергових заходів управління, ми пропонуємо під аналітичним забезпеченням вважати цілісну систему та окремо виділяти три вищезазначені напрями формування системи аналітичного забезпечення.

Вивчення питання сутності досліджуваного поняття є необхідним для формування системи аналітичного забезпечення при оцінюванні безпеки людського розвитку. Відсутність сформованого єдиного погляду щодо визначення поняття та сутності аналітичного забезпечення процесу оцінювання стало по-

штовхом для досліджень у цьому напрямі, зокрема, аналітичне забезпечення пропонуємо вважати цілісною системою, що складається із формування методичного підходу оцінювання безпеки людського розвитку, встановлення його рівня (безпосередньо проведення оцінки) та прогнозування найбільш реалістичного варіанту та аналітичного відтворення прогнозного рівня безпеки людського розвитку.

На нашу думку проведено дослідження є теоретичним фундаментом для подальших досліджень щодо розробки науково-методичного підходу оцінювання безпеки людського розвитку: розробки інтегрального індексу оцінки безпеки людського розвитку, а також прогнозування найбільш реалістичного рівня безпеки людського розвитку.

Список використаної літератури

1. Академічний тлумачний словник української мови: в 11 томах. – Том 1, 1970. – с. 41. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/analiz>. – Дата доступу: 07.02.2018.
2. Етимологічний словник української мови: У 2-х т. [Електронний ресурс] / Укл. Ярослав Рудницький. – Вінніпег-Оттава, 1962-82: Volume I: A – G (A – Г). – Winnipeg: Ukrainian free Academy of Sciences, 1972. – 968 с. – Режим доступу: http://litopys.org.ua/djvu/rudnysky_slovnyk.htm. – Дата доступу: 07.02.2018.
3. Зачосова Н. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінювання функціонування системи економічної безпеки підприємств та фінансових установ / Н. В. Зачосова, І. В. Горячківська // Економіка та управління підприємствами. Глобальні та національні проблеми економіки. – С. 339-344.
4. Курносов Ю. В. Аналітика: методологія, технологія и організація інформаційно-аналітичес-

кой роботи / Ю. В. Курносов, П. Ю. Конотопов. – М.: РУСАКИ, 2004. – 512 с.

5. Пархоменко О. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.02.02 / О. В. Пархоменко. – Київ, 2006. – 24 с.

6. Павлов О. І. Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навчальний посібник / О. І. Павлов. – О.: Астропринт, 2011. – 240 с.

7. Рейтерович І. В. Інформаційно-аналітична діяльність / І. В. Рейтерович, С. О. Телешун // Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. Ковбасюка, В. Трошинського, Ю. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.

8. Степанов В. Ю. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи державного управління [Електронний ресурс] / В. Ю. Степанов. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2015. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_1_14. – Дата доступу: 07.02.2018.

9. Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия. Гл. редакция: Л. Ф. Ильичёв, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалёв, В. Г. Панов. 1983. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sbiblio.com/biblio/content.aspx?dictid=89&wordid=799212>. – Дата доступу: 07.02.2018.

Автор

Дем'яненко Аліна Анатоліївна, аспірант кафедри економіки та соціальних наук Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, (daa22@ukr.net).

Тези доповіді надійшли 09 лютого 2018 року.

Опубліковано в авторській редакції.